

Regeringens proposition

1976/77: 26

om ökning av garantin för exportkredit;

beslutad den 28 oktober 1976.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

STAFFAN BURENSTAM LINDER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att maximibeloppet för statens betalningsansvar i form av garanti för exportkredit ökas från 20,5 till 35 miljarder kr. Av det totala beloppet reserveras 6 miljarder kr. för garantigivning på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1976-10-28

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ahlmark, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Olsson, Dahlgren, Åsling, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Friggebo

Föredragande: statsrådet Burenstam Linder

Proposition om ökning av garantin för exportkredit

1 Inledning

Exportkreditnämnden (EKN) har i skrivelse den 2 september 1976 hemställt om en höjning av maximibeloppet för statens betalningsansvar i form av garanti för exportkredit från nuvarande 20,5 till 35 miljarder kr. Av detta belopp avses 6 miljarder kr. reserveras för garantigivning på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling.

2 Nuvarande ordning

Riksdagen har, senast under 1975/76 års riksmöte, bemyndigat regeringen att lämna statsgaranti för att täcka förlust i samband med export m. m. intill ett belopp av 20,5 miljarder kr. Av denna summa har 4 miljarder kr. reserverats för s. k. u-garantier, dvs. garantier på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling (prop. 1975/76: 68, NU 1975/76: 11, rskr 1975/76: 63).

Geom beslut den 3 juni 1976 har regeringen bemyndigat EKN att bevilja statsgarantier för exportkredit intill ett belopp av 19,5 miljarder kr., varav 3 miljarder kr. har reserverats för u-garantier. Hela det belopp som är avsett för normalgarantier (n-garantier), dvs. andra garantier än u-garantier, har således ställts till nämndens förfogande. Av det för u-garantier reserverade maximibeloppet återstår 1 miljard kr.

EKN:s beslut om bifall till en ansökan om garanti meddelas som regel i form av garantiutfästelse. Denna är ett erbjudande från nämnden att

utfärda garanti på i utfästelsen angivna villkor. Den kan under vissa förutsättningar ändras eller återkallas av nämnden. På grundval av utfästelsen kan sökanden, sedan exportkontrakt har slutits eller export har verkställts, erhålla en garantiförbindelse, genom vilken nämnden på statens vägnar ikläder sig garantiansvar.

Enligt hittillsvarande erfarenheter leder endast en del av EKN:s utfästelser till att garantiförbindelser utfärdas. Vid beräkning av nämndens garantiåtaganden tas hänsyn till detta förhållande. Regeringen har sålunda föreskrivit att utfästelse om garanti skall tas upp till endast en viss del av det utfästa beloppet vid sammanräkning av garantiåtaganden. För närvarande gäller som norm att utfästelse om garanti tas upp till 50 % av sitt belopp.

3 Exportkreditnämnden (EKN)

I skrivelsen den 2 september 1976 lämnar EKN bl. a. följande uppgifter om utfästelser och förbindelser avseende både n- och u-garantier per den 30 juni åren 1971—1976.

Nämndens åtaganden (miljarder kr.)

	30.6 1971	30.6 1972	30.6 1973	30.6 1974	30.6 1975	30.6 1976
<i>N-garantier</i>						
Garantiutfästelser ¹	2,8	3,2	4,9	6,7	12,8	13,9
Garantiförbindelser	2,2	2,4	2,3	3,6	4,9	7,6
Summa	5,0	5,6	7,2	10,3	17,7	21,5
<i>U-garantier</i>						
Garantiutfästelser ¹	0,1	0,2	0,7	0,6	0,7	1,8
Garantiförbindelser	0,2	0,2	0,2	0,5	0,7	0,9
Summa	0,3	0,4	0,9	1,1	1,4	2,7

¹ till 100 % av sitt belopp

Nämnden framhåller att de sammanlagda åtagandena i fråga om såväl n-garantier som u-garantier har mer än fördubblats under de senaste två åren. I fråga om n-garantier är ökningen proportionsvis något större för förbindelser än för utfästelser. De totala garantiåtagandena, beräknade enligt gällande bestämmelser med garantiutfästelserna upptagna till 50 % av garantibeloppet, uppgick den 30 juni 1976 i fråga om n-garantier till 14,5 miljarder kr. och i fråga om u-garantier till 1,8 miljarder kr., dvs. sammanlagt 16,3 miljarder kr. Av den av riksdagen medgivna ramen återstod sålunda för n-garantigivning 2 miljarder kr. och för u-garantigivning 2,2 miljarder kr. eller sammanlagt 4,2 miljarder kr.

EKN understryker att den snabba och kraftiga ökningen av garanti-

åtagandena under senare år har flera orsaker. En viktig omständighet utgör exportprisutvecklingen. Enligt statistiska centralbyråns indexredovisning har exportprisindex (1968 = 100) stigit från 134 för år 1973 till 190 för år 1975 avseende samtliga varor, vilket alltså för denna tvåårsperiod innebär en ökning med 42 %.

Vidare pekar EKN på att en markant förskjutning i den svenska exportens marknads- och produktinriktning har ägt rum under samma tid. Exporten till öststater och u-länder har ökat snabbare än genomsnittet. Öststaternas andel av den svenska exporten har sålunda ökat från 5,3 % för år 1973 till 7,3 % för år 1975 och u-ländernas andel från 9,5 % till 13,2 % under samma period. Denna utveckling har medfört en ökad efterfrågan på exportkreditgarantier, eftersom exporten till öst- och u-länder försäkras i större omfattning än exporten i allmänhet. Uppskattningsvis försäkras EKN blott ca 5 % av den totala exporten, medan den hos EKN försäkrade delen av exporten till öst- och u-länder uppgår till ca 20 %. Det är här framför allt export av tyngre kapitalvaror, hela anläggningar och svensk entreprenadverksamhet som blir föremål för försäkring, och beträffande dessa exportgrenar har en ökning ägt rum på senare år.

EKN betonar också den roll som de allt större exportaffärerna har kommit att spela för garantigivningens omfattning. Således har under de senaste åren ca 30 % av förbindelsebeloppen och 40 % av utfästelsebeloppen avsett affärer med ett ursprungligt garantibelopp överstigande 200 milj. kr. Nämnden framhåller att tillverkningstid och kredittid för sådana affärer ofta sträcker sig över åtskilliga år och att garantitäckning allt oftare söks även för tillverkningstiden. Detta innebär att garantiutrymmet belastas under lång tid till skillnad från affärer med kort kredittid, för vilka omsättningen i garantiåtaganden sker snabbt. Som exempel pekar nämnden på att entreprenadaffärer, vilka i regel avser mycket stora belopp, inte sällan flera hundra miljoner kr., kan omfatta en byggnadstid av flera år och därefter en lång kredittid. Detsamma gäller anläggningar av typen kraftverk och stora fabriker. Ansökningar om garanti för sådana affärer synes bli allt vanligare.

Nämnden understryker att det numera kommer upp till diskussion affärer, som var och en uppgår till belopp överstigande vad som blott för några år sedan utgjorde en total ramutvidgning. Sådana affärer innebär mycket stora ramutnyttjanden. De kraftiga riskökningar som sådana jätteaffärer innebär kan också medföra att riskkoncentrationen på enstaka marknader blir alltför stor. I anslutning härtill understryker nämnden att åtagandena även utan inslag av mycket stora affärer tenderar att bli i betänkligt hög grad koncentrerade till ett fåtal länder. Av nämndens totala åtaganden avser för närvarande 60 % risker på ett tiotal länder. Ofta bedöms dock de ifrågasatta affärerna vara av mycket stort intresse för svensk export och sysselsättning, och en finansiering av affärerna

förutsätter nämndens medverkan med garantier. I den mån den politiska eller kommersiella risken inte bedöms som allvarlig, kan det då synas bäst förenligt med syftena bakom garantiverksamheten att ställa statlig garanti.

Vid bedömandet om en politisk eller kommersiell risk är av den art att EKN bör täcka den genom garanti måste, enligt nämnden, hänsyn även tas till följande förhållanden. EKN:s garantigivning utgör ett konkurrensmedel av förhållandevis stor betydelse i kampen om exportmarknaderna, särskilt i öst- och u-länder. I de stora västliga industriländerna, våra viktigaste exportkonkurrenter, har de senaste åren en allt större benägenhet att täcka stora exportrisker gjort sig märkbar. Det synes förhålla sig så att man i flera länder inte tvekar att ta på sig snabbt växande engagemang på marknader, som samtidigt visar en klart negativ riskutveckling. Detta förhållande torde i hög grad hänga samman med den internationella ekonomiska utveckling, som blivit följden av den s. k. oljekrisen 1973. Bytes- och betalningsbalanserna i såväl i- som u-länder har påverkats mycket negativt av denna. För i-länderna har det tett sig naturligt att söka lösa balansproblemen genom kraftigt ökad export. Denna samtidiga ansträngning från många i-länder innebär en kraftigt stegrad konkurrens och en betydande såväl kvantitativ som kvalitativ riskexpansion. Enligt nämndens uppfattning måste utvecklingen bedömas som olycklig i den mån garantiverksamheten i många länder successivt får ett allt större inslag av statssubvention och avlägsnar sig från vad som tidigare huvudsakligen har bedömts ha karaktär av försäkringsmässig rörelse. Den internationella utvecklingen gör det dock i den svenska exportens konkurrensintresse motiverat att ofta ta större risker än en försiktig försäkringspolitik borde medge.

Enligt EKN kan man anta att de omständigheter som synes ha bidragit till den snabba expansionen av EKN:s garantigivning och risktagande under de senaste åren kommer att medverka till en fortsatt snabb ökning av garantigivningen även under de närmaste åren.

Vid de under senare år aktualiserade höjningarna av det av riksdagen fastställda rambeloppet har det, anför EKN, på grund av den starka ökningstakten i garantigivningen visat sig svårt att beräkna garantibehovet för några år framåt. Garantigivningen avseende förbindelser har för verksamhetsåret 1975/76 i jämförelse med verksamhetsåret 1970/71 stigit med totalt 301 %. Ökningen har utgjort 164 % för i-länder, 449 % för u-länder och 306 % för östländer. Nämnden framhåller att även om utvecklingen varit påfallande ojämn för olika år och för olika marknader så företer helhetsbilden en markant stegring av garantigivningen under den anförda femårsperioden.

Möjligheten att med någon rimlig grad av säkerhet bedöma omfattningen av kommande anspråk på garantier har enligt EKN successivt blivit allt mindre. Särskilt svårigheterna att bedöma utvecklingen av de

mycket stora exportaffärerna bidrar härtill liksom ojämnheten i garanti-givningen. Med den avräkningsmetod med 50 %, som nämnden tillämpar vid ställande av utfästelser, uppstår en allt större latent risk för omedelbara ramutnyttjanden, i de fall stora affärer som omfattas av utfästelser realiserar. Nämnden framhåller att de många småaffärerna ej utgör något större problem, eftersom erfarenhetsmässigt bortfallet av affärer där avtal ej har slutits är så stort att 50 %-avräkningen fungerar tillfredsställande. I det fall där t. ex. ett flertal mycket stora affärer leder till kontrakt ungefär samtidigt kan däremot hastigt en mycket stor påfrestning på ramen uppstå. Nämnden anser därför att det är angeläget att ett stort rambelopp vid varje tillfälle finns outnyttjat som en buffert för händelser av detta slag.

För att behovet av garantier med rimlig grad av säkerhet skall kunna täckas under de närmaste åren understryker nämnden att den nu aktuella ramökningen måste vara kraftig och föreslår i skrivelsen att maximalbeloppet för garantiåtagandena ökas till 35 miljarder kr., varav 6 miljarder kr. reserveras för u-garantier. En sådan ökning av garantiverksamheten innebär en vidgning av ramen för n-garantierna med 12,5 miljarder kr. och för u-garantierna med 2 miljarder kr.

4 Remissyttranden

Yttrande över EKN:s framställning har avgetts av *fullmäktige i riksbanken* och *fullmäktige i riksgäldskontoret*.

Riksbanksfullmäktige pekar på att den förskjutning i export- och betalningsmönstret, som har ägt rum under senare år, har inneburit en senareläggning av betalningarna för exporten och en omedelbar tillväxt av fordringar och i ett givet betalningsbalansläge även skulder gentemot utlandet. Tillväxten av den kreditfinansierade exporten har med andra ord jämfört med de traditionella förhållandena inom utrikeshandeln ökat behovet av upplåning utomlands.

Fullmäktige konstaterar att det från svensk sida har funnits en avsiktlig strävan att vidga handeln till nya marknader med hänsyn till sysselsättnings- och betalningsbalansläget på sikt. Även andra industriländer har emellertid satsat på handeln med de nya marknaderna. Sveriges andel i OECD-ländernas volymmässiga export av bearbetade varor såväl till öststaterna som till u-länderna exkl. OPEC-länderna har på senare tid visat en nedåtgående trend vilken även förväntas fortsätta år 1976. Här har andra länder således vunnit mark och Sverige trängts tillbaka. I fråga om exporten på OPEC-länderna har Sverige däremot hävdat sig väl.

Fullmäktige understryker att kreditfinansiering av exporten har blivit alltmer vanlig bland industriländerna i allmänhet, särskilt efter de rubb-

ningar i betalningsbalanserna som följt med oljeprishöjningarna. Framför allt har i oljekrisens spår en ökning av exportkrediterna till de hårt drabbade energifattiga utvecklingsländerna kommit att äga rum. Förändringarna i den internationella handeln och dess finansiering har ställt ökade krav på kreditgarantier för exporten till de nya marknaderna. Inslaget av risk har därigenom ökat.

Fullmäktige anför att det ligger ett betydande såväl handelspolitiskt som betalningsbalansmässigt problem i en vikande export på äldre exportmarknader, väsentligen innefattande industriländer, och försök till kompensation härför genom ökad export på nya marknader, antingen det gäller öststater, oljeländer eller oljefattiga utvecklingsländer. Strävan till en vidgning av marknaderna för export kan från vissa synpunkter vara förståelig och försvarlig, men samtidigt är det enligt fullmäktiges uppfattning angeläget att klart inse implikationerna av en sådan vidgning. Totalt innebär den en lägre andel kontantbetalning för exporten, vilket återverkar på Sveriges betalningsbalans, samtidigt som svenska staten får ikläda sig större risker för exportkrediter genom utökning av garantierna.

Fullmäktige anser dessa frågor vara av sådan betydelse att de bör aktualiseras i anslutning till uppkomna behov av garantiramarnas vidgning. Enligt fullmäktige borde ramvidgningarna göras tidsbegränsade och därmed tillföras ett nytt element, enligt vilket ramvidgningar skulle ge anledning till handelspolitiska och betalningsbalansmässiga överväganden. Den metod för ramvidgning som nu tillämpas innebär att närhelst en stor del av ramen har utnyttjats en vidgning av ramen följer. Ett naturligt alternativ skulle vara årligen återkommande beslut om ramens maximala storlek vid slutet av varje framförliggande kalenderår eller budgetår. Regelbunden prövning av hithörande frågor skulle då möjliggöras, något som med tanke på de mycket stora belopp och risker som det är fråga om synes motiverat.

Fullmäktige vill inte motsätta sig EKN:s hemställan om större utrymme för exportkreditgarantier. Fullmäktige anser dock att en ny rutin för garantiramarnas fastställande bör övervägas, innebärande att ramarna blir inte blott volymbestämda utan också tidsbestämda. Fullmäktige betonar dessutom att en exportkreditgaranti inte innebär en försäkran om att kredit för ändamålet kan erhållas i Sverige.

Riksgäldsfullmäktige framhåller att den begärda utökningen av rambeloppet för exportkreditgarantigivningen är mycket kraftig. Fullmäktige anser emellertid att EKN i sin framställning har redovisat bärande skäl — bl. a. den pågående och väntade utvecklingen mot mycket stora exportaffärer och mot allt längre garantitider som belastar garantiutrymmet under lång tid — för att man behöver en kraftig vidgning av garantiramen för att möta kommande anspråk på garantier. Med hänsyn härtill och till angelägenheten av att på allt sätt främja den svenska exporten tillstyrker fullmäktige bifall till framställningen.

5 Föredraganden

Efterfrågan på exportkreditgarantier har under senare år ökat betydligt. En anledning till ökningen är att krediter och kreditvillkor har kommit att spela en allt större roll i den internationella handeln.

Totalramen för den statliga exportkreditgarantigivningen har successivt vidgats. Ramen vidgades senast under 1975/76 års riksmöte, då maximibeloppet för statens betalningsansvar ökades från 18,5 till 20,5 miljarder kr. Av totalbeloppet reserverades 4 miljarder för s. k. u-garantier, dvs. garantier på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling. Inom denna ram har hela det för n-garantier (dvs. andra garantier än u-garantier) avsedda beloppet eller 16,5 miljarder kr. och av u-garantibeloppet 3 miljarder kr. ställts till exportkreditnämndens (EKN) förfogande.

EKN har i en framställning till regeringen aktualiserat en höjning av ramen. EKN pekar på att de sammanlagda åtagandena i fråga om såväl n-garantier som u-garantier mer än fördubblats under de senaste två åren. Vad gäller n-garantierna har ökningen proportionsvis varit något större för förbindelser än för utfästelser. EKN:s åtaganden för n-garantier uppgick den 30 juni 1976 till 21,5 miljarder kr. varav 13,9 miljarder kr. i form av garantiutfästelser och 7,6 miljarder kr. i form av garantiförbindelser. Detta innebär jämfört med läget den 30 juni 1974 en ökning av både utfästelserna och förbindelserna med drygt 100 %. Beräknade enligt regeringens föreskrifter, dvs. med utfästelserna upptagna till 50 % av sitt belopp, uppgick EKN:s åtaganden i fråga om n-garantier till nästan 7 miljarder kr. i utfästelser och 7,6 miljarder kr. i form av garantiförbindelser. Inom den av riksdagen medgivna ramen om 16,5 miljarder kr. för n-garantier återstår 2 miljarder kr. I fråga om u-garantier har den av riksdagen medgivna ramen om 4 miljarder kr. utnyttjats med 1,8 miljarder kr., om utfästelserna avräknas till 50 % av garantibeloppet. Således återstår för u-garantigivning 2,2 miljarder kr.

EKN pekar på att den mycket snabba och kraftiga ökningen av garantiåtagandena under senare år har flera orsaker. En viktig omständighet är exportprisutvecklingen. En annan bidragande orsak utgör förskjutningen i den svenska exportens marknads- och produktinriktning. Exporten har relativt ökat mer på länder där exportgarantier efterfrågas i stor omfattning, dvs. öst- och u-länder. De mycket stora exportaffärerna har kommit att spela en allt större roll för garantigivningens omfattning. Ansökningar om garanti för entreprenadaffärer och anläggningar av typen kraftverk och stora fabriker har blivit allt vanligare. Affärerna kan här avse mycket stora belopp, inte sällan flera hundra miljoner kr.

Garantier för dessa mycket stora affärer kan enligt EKN medföra att

riskkoncentrationen på enstaka marknader blir alltför stor. Ofta bedöms emellertid de ifrågasatta affärerna vara av mycket stort intresse för svensk export och sysselsättning, och en finansiering av affärerna förutsätter EKN:s medverkan med garantier. Det kan därför enligt EKN:s uppfattning vara förenligt med syftena bakom garantiverksamheten att lämna garantier, i den mån riskerna inte bedöms som allvarliga.

EKN understryker också att garantigivningen är ett konkurrensmedel av förhållandevis stor betydelse i kampen om exportmarknaderna, särskilt på öst- och u-länder. I de flesta av de stora västliga industriländerna, som är våra viktigaste exportkonkurrenter, tvekar man inte att ta på sig snabbt växande engagemang även på marknader som visar en klart negativ riskutveckling. Denna internationella utveckling gör det enligt nämndens uppfattning motiverat att i den svenska exportens intresse ofta ta större risker än en försiktig försäkringspolitik borde medge.

EKN räknar med en fortsatt snabb ökning av garantigivningen. Enligt EKN har möjligheten att med någon rimlig grad av säkerhet bedöma omfattningen av kommande anspråk blivit allt mindre. Särskilt svårigheterna att bedöma utvecklingen av de mycket stora exportaffärerna bidrar härtill. Med den avräkningsmetod med 50 % som tillämpas för utfästelser kommer en mycket stor påfrestning på ramen att uppstå i de fall där ett flertal sådana affärer leder till kontrakt ungefär samtidigt. EKN anser det därför angeläget att ett stort rambelopp vid varje tillfälle finns outnyttjat som en buffert för händelser av detta slag. EKN anser att rambeloppet bör ökas kraftigt för att efterfrågan på garantier under de närmaste åren skall kunna tillgodoses. Enligt EKN:s uppfattning bör maximibeloppet ökas till 35 miljarder kr., varav 6 miljarder för u-garantier. Detta skulle betyda en ökning med ett totalt belopp av 14,5 miljarder kr., varav 12,5 miljarder kr. för n-garantier och 2 miljarder kr. för u-garantier.

EKN:s förslag har tillstyrkts av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret.

För egen del vill jag anföra följande.

Den ökade efterfrågan på kreditgarantier för exporten som har kunnat konstateras under de senaste åren har särskilt gällt den tyngre kapitalvaruexporten och entreprenadverksamheten utomlands. För båda dessa exportgrenar anses kreditgarantierna vara av stor betydelse i den internationella konkurrensen, på i första hand öststats- och u-landsmarknaderna. Kreditbeloppet i de enskilda fallen har blivit större. Mycket stora exportaffärer, vilka bedöms vara av vitalt intresse för den svenska sysselsättningen, har kommit att spela en allt mer betydelsefull roll.

Dessa faktorer har lett till en stark ökning av EKN:s garantiåtaganden. På några år har förbindelserna mer än tredubblats och sannolik-

heten för en snabb ytterligare ökning är stor. 60 % av EKN:s samlade åtaganden är koncentrerade till blott ett tiotal länder. Flera av dessa marknader har under senare tid visat tecken på allvarlig försvagning av betalningsförmågan. Denna försvagning är för övrigt i större eller mindre grad betecknande för flertalet öst- och u-länder. Samtidigt har exportkrediterna tenderat att sträcka sig över allt längre tid på de aktuella marknaderna, vilket innebär att det tar allt längre tid innan ett engagemang avvecklas.

Utvecklingen har medfört kraftigt ökade risker för garantiverksamheten, såväl kvantitativt som följd av ökningen av åtagandenas omfattning som kvalitativt som följd av att åtagandena har koncentrerats till ett fåtal länder, samtidigt som vissa länder visar en påtaglig försämring av betalningsförmågan.

Detta skulle kunna motivera återhållsamhet i fråga om ytterligare utvidgning av EKN:s engagemang. Man måste emellertid i detta sammanhang ta hänsyn till utvecklingen i andra länder. Det har kunnat konstateras bl. a. att viktiga konkurrentländer har varit benägna att ta på sig allt större engagemang även på marknader som visar en klart negativ riskutveckling. Jag är därför beredd att ansluta mig till EKN:s uppfattning att det i många fall får anses motiverat att i den svenska exportens konkurrensintresse ta större risker än en försiktig försäkringspolitik skulle motivera.

Jag anser i likhet med EKN att det är nödvändigt att öka rambeloppet för att efterfrågan på garantier under de närmaste åren skall kunna tillgodoses. Inte minst med bakgrund av att vi inom de närmaste åren bör uppnå balans i våra utrikes betalningar framstår det som angeläget att den svenska industrins exportansträngningar på detta sätt kan erhålla statsmakternas stöd. Bl. a. med tanke på vad EKN har anfört beträffande svårigheten att beräkna behovet av garantier särskilt när det gäller mycket stora affärer är det nödvändigt att nu kraftigt öka ramen. Jag förordar därför att rambeloppet höjs med det av EKN föreslagna beloppet 14,5 miljarder kr. till 35 miljarder kr. Det för u-garantier reserverade beloppet bör därvid ökas till 6 miljarder kr.

Riksbanksfullmäktige har i sitt remissyttrande föreslagit att garantiramarna skall vara tidsbegränsade, t. ex. genom att riksdagen årligen fattar beslut om ramens storlek att gälla fram till slutet av varje framförliggande kalenderår eller budgetår. Detta skulle möjliggöra regelbunden prövning av de handelspolitiska och betalningsbalansmässiga problem som hänger samman med strävandena till en vidgning av marknaderna för svensk export.

För egen del anser jag det självklart att man när en höjning av garantiramen aktualiseras måste överväga de handelspolitiska och betalningsbalansmässiga konsekvenserna av en höjning. Däremot vill jag ifrågasätta om det är nödvändigt att ändra nuvarande ordning som har inne-

burit att frågan om garantiramens storlek har förelagts riksdagen, när det har bedömts erforderligt att öka resurserna för garantigivningen. Under de senaste tio åren har förslag om ökning av garantin för exportkredit lagts fram vid sex tillfällen. Erfarenheterna har visat att det har varit svårt att beräkna garantibehovet för en viss bestämd period framåt. En ordning med årligen framlagda förslag kan inte förväntas i någon betydande grad förbättra möjligheterna att beräkna detta behov eller öka möjligheterna att ta hänsyn till utvecklingen av garantigivningen. Jag vill också i detta sammanhang erinra om att en redogörelse för utvecklingen beträffande exportkreditgarantierna under närmast föregående budgetår lämnas i den översikt över handelsdepartementets verksamhet som ingår i bilaga till den årliga budgetpropositionen. EKN lämnar vidare halvårsvis berättelser över sin verksamhet.

Mot bakgrund av den ökande omfattningen av garantigivningen och de därmed förbundna större riskerna, som berörts i det föregående, finner jag det motiverat att riksdagen erhåller en utförligare redovisning av utvecklingen av garantigivningen och utnyttjandet av ramen i redogörelsen för EKN:s verksamhet, som lämnas i den årliga budgetpropositionen. Jag finner emellertid inte anledning att nu föreslå någon ändring av den praxis som har gällt för riksdagens prövning av den totala ramen för garantiverksamheten. Liksom hittills bör det ankomma på regeringen att inom den fastställda ramen bemyndiga EKN att bevilja garantier. Det bör därigenom vara möjligt att närmare följa utvecklingen och vidta de åtgärder som kan befinnas påkallade, bl. a. från handelspolitiska och betalningsbalansmässiga synpunkter. På samma sätt är det möjligt att följa konsekvenserna av de regler som f. n. tillämpas för avräkning av utfästelser.

Den snabba ökningen av garantigivningen under senare år och de kraftigt ökade åtagandena aktualiserar frågan hur man skall förfara när skadefall uppkommer. EKN:s verksamhet skall i princip drivas försäkringsmässigt, dvs. på sådant sätt att intäkterna sett i ett längre perspektiv täcker skadefall och administrationskostnader. EKN har under gångna år inte behövt vidkännas några stora förluster på grund av skadefall. EKN:s uppbyggda reserver uppgick den 30 juni 1976 till ca 286 milj. kr. för n-garantier. Dessutom fanns vid denna tidpunkt en samlad reserv på ca 57 milj. kr. för u-garantier. Enligt vad som framgår av EKN:s berättelse för det senaste verksamhetsåret juli 1975—juni 1976 har emellertid i samband med skaderegleringar under verksamhetsåret utbetalats nära 50 milj. kr. Ersättningarna för nämnda år motsvarar vad som sammanlagt har betalats ut under den närmast föregående tioårsperioden.

Det kan inte uteslutas att skaderegleringar av stor omfattning kan komma att aktualiseras under de närmaste åren. Skaderegleringar kommer sannolikt främst i fråga i samband med vissa länders skuldkonsoli-

deringar. En skuldkonsolidering innebär normalt att ett importlands skulder på grund av problem med betalningsbalansen avbetalas under en väsentligt längre tidsperiod än som ursprungligen var avsett. EKN får i sådana fall som garantigivare betala ersättningar i huvudsak enligt den ursprungliga betalningsplanen och därefter invänta de betalningar som flyter in från importlandet. I många fall kommer därför skaderegleringar inte att innebära en definitiv förlust utan endast en temporär belastning på reserverna och ett visst räntebortfall.

För att möta de krav på EKN:s reserver som kommande skaderegleringar kan väntas medföra synes det lämpligt att en rörlig kredit i riksgäldskontoret ställs till förfogande på motsvarande sätt som gäller för de kursgarantier som infördes fr. o. m. den 1 juli 1976 enligt beslut under 1975/76 års riksmöte (prop. 1975/76: 171, NU 1975/76: 49, rskr 1975/76: 291). Krediten kan efter EKN:s bedömning utnyttjas för att finansiera skadeersättningar som exempelvis har samband med skuldkonsolideringar o. d. vilka EKN därför kan räkna med att återvinna. Definitiva förluster bör däremot även i fortsättningen regleras med utnyttjande i första hand av EKN:s reserver. För de medel som utnyttjas av den rörliga krediten skall erläggas ränta enligt gängse principer. Jag föreslår att krediten för n-garantier skall uppgå till 400 milj. kr.

När det gäller u-garantier har förutsättningen varit att eventuella förluster för garantiverksamheten skall täckas med biståndsmedel. Med tanke på den ökade garantigivningen och den växande risken för skadefall kan det inte uteslutas att behov av medel för skadereglering kan uppkomma även i samband med u-garantier. Om biståndsmedel i sådant fall inte skulle finnas tillgängliga bör den föreslagna rörliga krediten kunna utnyttjas även för detta ändamål på de villkor jag nyss angett. Huruvida denna ordning skall gälla även i framtiden kan prövas i samband med att regeringen tar ställning till den biståndspolitiska utredningens betänkande.

6 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. medge att staten åtar sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit till ett belopp av högst 35 000 000 000 kr., varav 6 000 000 000 kr. reserveras för garantigivning på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling.
2. godkänna att en rörlig kredit i riksgäldskontoret om 400 000 000 kr. ställs till regeringens förfogande för att vid

bbehov användas för utbetalning av ersättningar för förluster från garantiverksamheten enligt de riktlinjer jag har förordat.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

